

קונטרס

דרך חיים

והוא חלק אחד מספרי

שעשועי רעיונים

מיוסד על כ"א הקורות עצומות אשר נתבררו מדברי
הש"ס בבלי וירושלמי

אשר חנן ד' המלמד לאדם דעת אותי השמל

אוצר החכמה

ברוך בן להרבני המופלג הנגיד וחחסידי מו"ה ח"ל"ם
לאזנאווסקל מעיר פאביאניץ מקודם הייתי רב בעיר בורזעניץ
וכעת רב דק"ק אויאוד והגליל.

ונלוה לזה קונטרס בעניני חנוכה

פיעטרקוב

בדפוס ר' חנוך העניך בח"ד ישע"י זאב נ"י פאלמאן

שנת תרצ"ב לס"ק

נרפס מחדש בחוספת קונטרס "שערי אורה"

חדושים בעניני חנוכה מגדולי ישראל

ע"י "אוצר הספרים" דישיבת וויזניץ בני ברק ת"ר.

ת.ד. 1102

שעשועי קונטרס דרך חיים כלל י"ב רעיונים כו סג

בקריאתם לא היו יכולין לחייבם, כי אללם קשה הא חין הנכח רשאי וכו' והיו כל חוסין רק בשמיעה שפיר היו יכולין לחייבם דעל חיוב שמיעה לים הא דלחן הנכוח רשאי לחפש דבר מעתה וכמ"ס וא"ש סדרת הנהיג:

דשים זילן סבר דמגילה איט דומה לגמרי לשל דאורייתא שיהי שייך להקשות שיש חשב בית בקריאת המגילה וזוהי ה"י להם להחוס' והרין ז"ל רחי לסיטתם ודוק:

והנה החוס' והרין ריש מגילה כתבו דהא דעבודה ותי"ח נדחית מפני מקרא מגילה היינו דוקא אם יוכל אח"כ לקרות המגילה דלמ"ה חין שום מגילה דאורייתא נדחית מפני מגילה דרבנן ועיי"ש, וכן פסק' הרמ"א באו"ח [ס"י תרפ"ז] והט"ו בס' [בס"ק ב'] היקשה על דבריהם ז"ל ואחד מהקשויות הוא דמלשון רבינו הרמב"ם ז"ל שהובא בש"ע [שם] מוכח דלגמרי נדחית מפני מקרא מגילה עיי"ש:

וא"כ שפיר מיישבת קושיות החוס' על הנהיג, דהנה האחרונים הקשו אהא דאמר ריב"ל דנשים מייבין בקריאת המגילה מ"ש שאף הן ה"י בלוחו הגב, ה"ל משום דכל מילי דרבנן הוי בכלל לא חסור והוי ליה דאף אם הזמן גרמא גשים מייבין, וע"י בשאלת יעב"ץ [ח"ב ס"י קי"ב] ובש"ת חו"י [ס"י]:

ונראה ליישב דהנה כל רלוות הרין היא, משום דמגילה רק דרבנן, והאיך יכול לדחות לגמרי מ"ע דאורייתא, רק לדחותה על לאח"י שפיר דחי משום פרסומי ניסא, וכמוש"כ החוס' להדי' במגילה [ד"ג ע"א] בד"ה מבעל"ן, וא"כ לשיטת הרמב"ם ז"ל ב"המ"ל דכל מגילה דרבנן הוי בכלל לא חסור ומיחשב כדאורייתא, ובפירוש חשב הרמב"ם שם דמקרא מגילה הוא בכלל לא חסור, ושפיר משום פרסומי ניסא, עדיף האי מגילה לדחות לגמרי גם המ"ע של חורה, וא"כ ל"ק כלל ממשמעות דברי הרמב"ם ז"ל, דה"מ לשיטת הרמב"ם מקרא מגילה דומה לגמרי גם מ"ע של חורה, אבל דעת החוס' והרין ז"ל דמקרא מגילה לא מיחשב כדאורייתא משום שהוא בכלל לא חסור, רק דל"ת הוי אסמכתא בעלמא וכדעת הרמב"ן ב"המ"ל שם, ומש"ה חין מקרא מגילה דומה לגמרי, רק לדחותה אחר זמן משום שהוא פרסומי ניסא:

והנכון בזה מה שראיתי לגדיל אחד שבדורית דריב"ל לטעמי דס"ל בש"ס סיכה [דמ"ז ע"א] לא מברכי' על מגילה דרבנן דס"ל דל"ה בכלל לא חסור, ובאמת הרמב"ם ז"ל אינו מזכיר בש"ס מקום הע"ס דריב"ל משום שאף הן ה"י בלוחו הנס ע"כ:

ובזה נבוא ליישב קו' החוס' על הנהיג הג"ל, שהקשו מהא דמוכח מריב"ל דאמר גשים מייבוח בקריאת המגילה, דמשמע דאף להי"א אנשים, דהנה באכ"י [שם] כתב להר"ן קו' דלמה לא הוקשה להם בירושלמי מ"ה רק מקריאת המגילה וכתב ז"ל וע"כ ז"ל כמ"ס הנהיר"ל בגור אר"י דמגילה דרבנן אינו נקרא הוספה, דאין הוספה אלא בשמוסין להיות שיהי לכל חורה, אבל מגילה דרבנן לא יסוה ענוהם, וכ"ז בשאר מגלות דרבנן אבל מגילת מגילה שמלות של חורה נדחין מפני, הרי עשאוהו להיות שנה עם ההורה על כן הוקשה להם עכד"ק ז"ל:

וא"כ לפי הג"ל בע"כ ריב"ל ס"ל דמקרא מגילה אינו דומה לגמרי למ"ע של חורה, כיון שהוא סיכר דמגילה דרבנן אינה בכלל לא חסור, ויב"כ ל"ש בזה כל חוסין, דהא אינו דומה לשל חורה, ולא קשה כלל מה שהיקשה להם בירושלמי, וא"כ גם נשים מייבין בקריאתה דהא חין בזה משים כל חוסין:

והנה כל מה שהוקשה להם בירושלמי על קריאת המגילה שיש בזה כל חוסין הוא משום דעשאוהו שיהי שיהי לשל חורה דמגילה דאורייתא נדחית מפני, אי"כ זה רק אם נימא דמ"ע דאורייתא נדחית לגמרי מפני והוי שפיר שיהי לשל דאורייתא, משא"כ אי נימא כשיטת החוס' והרין ז"ל הג"ל, דהא דנדחית הוא רק על לאח"י וזה הוא ג"כ רק משום פרסומי ניסא, אבל אם לרין לדחות המ"ע לגמרי דהיינו באין שהיה לטעוה שחיהו, או מקרא מגילה נדחה, ושוכ אינו שיהי לשל דאורייתא, בודאי ל"ש ב"י כל חוסין והנן:

אמנם הנהיג דמנה מגילת דרבנן בכלל תרי"ג, וא"כ הוי מגילת מגילה דומה לגמרי לשל חורה ודומה לגמרי למ"ע של חורה כשיטת הרמב"ם הג"ל, ושייך בזה כל חוסין, וא"כ טוב ל"ש לחייב נשים בקריאת המגילה משום כל חוסין כג"ל, דהא מגילת מתיית עמלק אינו בנשים וכמוש"כ, ומיישבת קו' החוס':

ואמ"ש דכאמת משי"ה לא הוקשה להם בש"ס דילן על מקרא מגילה כמו בירושלמי, משום

דבהיותי בזה אמרתי ליישב קו' הט"ו שם שהקשה על שיטת החוס' והרין, מהא דתי"ח נדחית מפני מקרא מגילה, והמייב הלימוד שיש עליו בשעה זו חין לו תשלומין שמה שילמוד אח"כ הוא מגילה בפ"ע, והוא באמת קו' עולמה:

ב"י ליישב דהא יודע קו' ב"י של הגאון טובי ז"ל על הלשון שמבעל"ן ת"ח לשמוע מקרא מגילה הא קריאת המגילה ג"כ ת"ח היא, ומה שהשיב לו הגאון ב"א חא"ו"ח [ס"י ס"ח] דמגילה לאי בכלל ת"ח הוא עיי"ש, כבר כתב עליו באכ"י חו"ח [ס"י תקי"ז] שאינו מאמין שיצאו דברים אלו מפי קדשו עיי"ש [ובמקרא כדחתי מוס כס"ד]:

אך שמעתי בשם אדמו"ר הוקן וזל"ה"ה מקצק ז"ע ועכו"א שאמר לפי מה דאמרו בש"ס ע"ז [ד"יט] חין אדם לומר אלא במקום שלבו חסן, ומש"ה זה עלמו הוי ביעיל דמבעל מהלימוד שיש לו חלק בה מחמת שלבו חסן וקורא את המגילה עכ"ד הקדושים וש"י:

א"כ לק"מ קו' הט"ו הג"ל דהא כתי"ח הביטול הוא ג"כ רק לדחית לימודו וחלקו בחורה על לאמר זמן, כיון דקריאת המגילה הוי ג"כ ת"ח וילא כ"ס ידו חובת ת"ח, רק שמחוייב ללמוד אשר לבו חסן מחמת שום חלקו בחוה"ק, וזה שמאמר על זמן אחר הוי כמו שאר מגילת שמאמר על זמן אחר, כיון דשכ"ס גם עתה בעת הקריאה אינו מבעל מ"ע דתי"ח וא"ש:

בסייעתא דשמיא

ספר

שואל כענין

אוסף קושיות ותמיהות מבריקות ומאתגרות, בנושאים קלים ומגוונים
לעורר לב המעיינים, להרחבת אפיקים, ולחדד את התלמידים
על פרשיות התורה מועדי השנה ופרקי אבות מסודרים
מתוך כל מרחבי הספרות התורנית מלוקטים
ובסוף כל שאלה מובא מקור הדברים

ונלוה אליו בסופו ספר
המכיל פטטיא דאורייתא יישובים ופלפולים בשם

משיב בענין

מועדי השנה

לוקט נערך ונכתב בחמלת ה' עלי
שלמה יחיאל מאיר בלום

ערד - תשע"ג

הבעלים מוציאים אותה מידו, "שזה דין המלכים כולם ליקח כל ממון שמשיהם כשכועסין עליהם" וכי⁹⁹.

מבטלין ת"ת ובאין לשמוע מקרא מגילה

74 אי' במגילה (ג) "כהנים בעבודתן ולוים ברוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה קל וחומר מעבודה וכו'". ויש לדייק מה דנקט של 'בית רבי' דוקא, דמה שאני אלו מבית רבינו הקדוש משאר החכמים¹⁰⁰.

ונראה על פי הקושיא הידועה מרבי יעקב בנו של הנודע ביהודה שהובא בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' סו וסח) על מה דקאמר הגמ' שמבטלין ת"ת, דמאי ביטול תורה איכא, הרי קריאת המגילה נמי בכלל ת"ת הוא [רא' במצוין ב'שואל כענין].

ומביאים בשם הרה"ק רמ"מ מקאצק שתירץ דכיון דאחז"ל אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, לכן הוי זה ביטול, דמבטל מהלימוד שיש לו בו חלק מחמת שלבו חפץ וקורא את המגילה¹⁰¹. וכוונתו 'עד דאי' בספרים דלכל אחד מיוחד חלק שלו בתורה, והיינו המקום שלבו חפץ ללמוד¹⁰². ונראה דגם בלי זה יש לפרש עד"ז ע"פ מה שכ' רש"י (ע"ז יט.) דאם לומד מסכתא

99. עי' מהר"ם אלשיך הנ"ל ומגיד משנה שם, וראה כנסת הגדולה חו"מ סי' שסט בהגה"ט אות לב בשם מהר"א גליקו ושו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קפא באיזה אופנים איירי.

100. עי' מאירי שם שכ' דלהסוברים דאף ת"ת של רבים נדחית מפני מגילה, הא דקורין ישיבתו של רבי ת"ת דרבים, מצד שהיה נשיא, וראה גם שו"ת חות יאיר סי' ט. ועי' שו"ת אביר יעקב במפתחות לסי' לד.

101. הובא משמו בשעשועי רעיונים סוף כלל יב ובחידושי איבר"א עמ' נט אות ו. כן הביא כתירוצו זה בשו"ת קרבן שמואל סי' א ונפלאות חדשות לפורים.

102. ראה שבט מוסר ספכ"ג ופמ"א, מראית העין להחיד"א ע"ז יט א. וראה שיח שרפי קודש ח"א אות שלט שהביא כיוצ"ב מהרה"ק מקאצק על הגמ' בנדריים ח א האומר אשכים ואשנה פרק זה נדר גדול נדר לאלקי ישראל. ועי' מכתבי תורה (גור) סי' קיט.

שאינו חפץ
בברכות (ה: ד
דאם לומד מ
והנה בעל ד
"אמר

בתורת ה' חנ
זהכי מפורש
עלה עובדא
של מקרא), כ
ר"ש ברבי או
מטו הכא כי
ממקום שלבו
בתוס' ב"מ ו
התלמידים".

אמנם יש ד
"דאי

לאישתמוטי'
אתם יכולין
להו ביומא ד
למילתא אחו
על סתירת ה
קאמר בתר ז
חפץ שנאמר
איזה רב של
שפיר מה דני
היה מלמד ל

שאינו חפץ בה אין מתקיימת לפי שלבו על תאוותו, והנה מבואר ברש"י בברכות (ה: ד"ה אגרא) דבלימוד שאינו מתקיימת ליכא שכר לימוד, נמצא שפיר דאם לומד ממקום שאין לבו חפץ הוי זה כביטול תורה, כיון דאינו מתקיימת. והנה בעל המאמר שילמד ממקום שלבו חפץ הוא רבי, כדאי' במס' ע"ז (ט.) "אמר רבי אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו", ופירש"י "לא ישנה לו רבו אלא מסכת שהוא מבקש הימנו", והכי מפורש בהמשך הגמ' שם דרבי היה לומד היכא שרצו התלמידים, דמייתי עלה עובדא "לוי ור' שמעון ברבי יתבי קמיה דרבי וקא פסקי סידרא (פרשיות של מקרא), סליק ספרא (סיימו את אחד מן הספרים), לוי אמר לייתו לן משלי, ר"ש ברבי אמר לייתו לן תילים (ספר תהלים), כפייה ללוי ואייתו תילים, כי מטו הכא כי אם בתורת ה' חפצו פריש רבי ואמר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, אמר לוי רבי נתת (לנו) [ל] רשות לעמוד", והכי מפורש בתוס' ב"מ (ב. ד"ה שנים) "שרבי לא היה לומד כסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים". [ראה ב'משיב בענין' פ' ואתחנן שהארכנו בזה].

- אמנם יש דנראה שלא חששו לזה כדאי' בב"מ (צו.) דאמר רבא לתלמידיו "דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו ממסכתא למסכתא אתון לא מציתו לאישתמוטי" (שבשאני חפץ להתחיל במסכת אחרת שלא תשכח ממני אין אתם יכולין למחות בידי, רש"י), אך דמטיק הגמ' שם "ולא היא, איהו שאיל להו ביומא דכלה (כשדורשין לפני הרגל בהלכות הרגל, דלא מצי אישתמוטי למילתא אחריתי, רש"י) אינהו שאילו ליה בשאר יומי", ובאחרונים אכן עמדו על סתירת הדברים¹⁰³, ויש שכתבו דע"כ דרבא אכן חולק בזה על רבי, ולהכי קאמר בתר הכי (בע"ז שם) "אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו", ופירש במהרש"א (ה"א שם) שילמד אצל איזה רב שלבו חפץ, דלא כרבי שפירש דקאי על איזה מסכתא. ובזה אתי שפיר מה דנקט 'בית רבי' דוקא, לפי דאצלם הוי זה כביטול תורה לפי שרבי היה מלמד להם היכן שלבם חפץ. [ואם תשאל דבפורים כולם כבר שואלין

103. ראה ב'שואל כענין' לפסח בשואלין ודורשין.

ודורשין בהל' פסח כדאי' בסנהדרין יב ב, משום דהוי שלשים יום לפני החג, וכמה דברים יש להשיב, א' דעת הפר"ח סי' תכט דרק למחרת הפורים מתחיל החיוב, ב' דעת הר"ן בפסחים ו א ומגילה ד א דרק לענין דמקרי שואל כענין קאמר דשואלין ודורשין, ג' דחוץ מהל' החג היו עוסקין אז בעוד מסכתא כמו שהביא בס' העתים עמ' רמז].

אך בעיקר חידושו של הרה"ק מקאצק יל"ע ממה דאמרו במגילה (כא): "בהלל ובמגילה אפי' עשרה קורין, מ"ט כיון דחביבה יהבי דעתייהו ושמעי", משמע לכאורה דמגילה הוי דבר שלבו דכל אחד חפץ בו, (ועי' רש"י ר"ה כז א שפי' חביבה חדשה הוא לו, ועי"ש בשפתי חכמים), ויש לחלק.

וע"ד צחות יש ליישב בהקדם מה דאמרו במגילה (יד) "מ"ח נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה", והקשו באחרונים [מצוין ב'שואל כענין] דמשמע מלשון הגמ' דבמגילה יש גם פחת ע"מ שכתוב בתורה, ומהו הפחת, ותירץ באמרי אמת ליקוטים (שם) דהפחת הוי מה דקורין את המגילה בלילה אף דאין קורין תורה שבכתב בלילה [כד' האריז"ל הידועים הובא בבאר היטב או"ח סי' רלח דאין לקרוא מקרא בלילה¹⁰⁴]. ולפי זה יש לומר דהגמ' דקאמר מבטלין ת"ת איירי בקריאת המגילה דלילה, דאז עיקר החיוב דת"ת הוא על משנה וגמ', ודבית רבי מסתמא למדו הרבה משניות, לפי דרבי היה עסוק בחיבור המשנה דהוא תורה שבע"פ, ועי"כ נקיט 'בית רבי'.

באור דברי התוס' בשיטת הבה"ג בחיובא דנשים בקריאת המגילה

ידוע שיטת הבה"ג (הל' מגילה) הובא בתוס' מגילה (ד. ד"ה נשים) וערכין (ג. ד"ה לאתווי) דנשים אינן מוציאות אנשים בקריאת המגילה. והנה עיקר שיטתו

104. ראה מה שהבאנו ב'משיב בענין' ר"פ יתרו. וראה ב'שואל כענין' למגילה ד א ד"ה ואריב"ל חייב אדם.

טעמא בעי, דהא יד"ח. והרבה פני והנה התוס' בו משום דר בה"ג דאין נשינ שנקטו בטעם ה נתנאל (מגילה פ"א רבות, דאילו לד ס ובהגהותיו נר הציון סי' תרפט והעירני אאמו' רבות, (ברכות מה:) דנשי בתוס' הרא"ש ו) (ומצאתי גם בע קושית הקרבן נו לאנשים היינו ז

105. ראה סמ"ג ג בס תנוכה ופורים עמ' או"ח סי' תרפז סג ברוך על טו"א שם, שם, שו"ת שדה יצ נזר או"ח סי' תקי"א שו"ת חלקת יואב: ס"ה, שו"ת כנף רנו שיח השדה שער. ערוגת הבשם או"ר עמ' 145, שעשועי שפע חיים ח"ב סי

בסייעתא דשמיא

ספר

שואל כענין

אוסף קושיות ותמיהות מבריקות ומאתגרות, בנושאים קלים ומגוונים
לעורר לב המעיינים, להרחבת אפיקים, ולחדד את התלמידים
על פרשיות התורה מועדי השנה ופרקי אבות מסודרים
מתוך כל מרחבי הספרות התורנית מלוקטים
ובסוף כל שאלה מובא מקור הדברים

ונלוה אליו בסופו ספר
המכיל פטטיא דאורייתא ישובים ופולפולים בשם

משיב בענין

ויקרא - במדבר - דברים
פרקי אבות

לוקט נערך ונכתב בחמלת ה' עלי
שלמה יחיאל מאיר בלום

ערך - תשע"ד

יעקב מכות י' א בתלמיד שגלה מגלין 'רבו' עמו), ולכן שפיר ילמד לו איפה שהתלמיד חפץ, ובוזה יתיישב הסתירה מדברי רבא בב"מ.

במקום או ממקום שלבו חפץ

7 e בעיקר סתירה הנ"ל אם צריך הרב ללמד לפי רצונו של התלמיד, היה אפשר לומר דרבא אכן חולק על רבי בזה, אף דאמורא היה כדלהלן. דהנה לעיל הבאנו מהארץ צבי שהקשה דמה הוצרך רבי לומר דילמד אדם ממקום שלבו חפץ, דלמה יעשה היפך רצונו, ולכאורה כיוצא בזה יש לשאול בהא דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ (דקאי על איזה רב), דלמה איצטרך רבא לאשמעינן זה, וכי יעשה היפך רצונו ללמוד אצל רב שאינה חפץ בו.

ו"ל על פי מה דאמרי' בע"ז (יג.) ומטמא (הכהן לצאת לחו"ל) ללמוד תורה, אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד, אבל בזמן שמוצא ללמוד אינו מטמא, רבי יוסי אומר אפילו בזמן שמוצא ללמוד יטמא, לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל, ולפי זה שפיר קמ"ל דילמוד מרב שחפץ בו ואף אם הוצרך לצאת לחו"ל עבור זה, וזה אכן הוי רבותרא.

ואולי ניתן להוסיף דפלוגתא זו דרבי יהודה ורבי יוסי תלוי איך דרשינן להפסוק דכי אם בתורת ה' חפצו, דרבי יהודה דרש כרבי דקאי על איזה מסכתא, ולכן סובר דאין יוצא לחו"ל אם מוצא ממנו ללמוד, ואילו רבי יוסי דרש כרבא דקאי על איזה רבי, ועל כן סובר דיוצא עבורו לחו"ל.

ואם נקטינן כן מתיישבים בזה מה דאי' בב"מ (יג.) דרבא אמר לתלמידיו דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו ממסכתא למסכתא, דלא כרבי, דרבא לשיטתו דאזיל בשיטת התנא רבי יוסי. L

שיחת חולין במקום שאינו נקי

ודברת כס וגו' (ו, ז). אי' ביזמא (יט:) "אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת כס, כס ולא בדברים אחרים, רב אחא בר יעקב אמר עובר בלאו שנאמר כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר" (אין לו רשות, רש"י).

ובאחרונים

דברים אחר

שיחת חולין

(לפי שיטת

ולילה כפי כ

דנביאים, ד

ספר התורה

ולכאורה ז

שעומד במק

שמקיים מצ

דברים בטלי

משום "ולא

דיהושע, דב

אבל מקרא

וכעת נבוא

בעז

(פרק ז) שהבי

לדבר שם

במקום שאנ

שאינו יכול

בפמ"ג מש'

דברים בטל

ובכל זמן.

19. ויש לציין

בעשה.

(תהלים ל"ד י"א), ומכיון שצמאו למים התחיל המחלוקת שלא לשם שמים, על כן קרא למקום שהוא מסה ומריבה (שמות י"ז ד'), ועל ידי זה יבא עמלק וילחם ברפידים ברפיון ידיהם הנ"ל, שכל זמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו כידוע (ב"ר ס"ה כ').

ועל זה רמז הפסוק (שמות י"ז י"א) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו. ודרשו חז"ל (ר"ה כ"ט ע"א) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומכוונים לבם לאביהם שבשמים מנצחים, ואם לאו נופלים. והכוונה בזה להנ"ל, שכל לומדי תורה מכוונים בשם משה, ואמר כאשר ירים משה ידו בפלפולא דאורייתא להיות ידיו רב לו בלי עצלות, אזי וגבר ישראל, שכיון שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו, אבל אם יניח ידיו ומתעצל אזי וגבר עמלק ח"ו. ועל זה כתיב וידי משה כבדים והולכים בכבודות ובעצלה, אזי

הרמת ידי משה במלחמת עמלק, מרמזת לחיזוק עסק התורה

ויקחו אבן שהוא הנחש ס"ם, אם אבן הוא נימוח (קידושין ל' ע"ב), וישימו תחתיו, תחת שהיה מחלוקת דקדושה.

ועל זה אמרו חז"ל כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים לבם לאביהם שבשמים, דידוע היצר הרע נקרא לב, כמו שדרשו חז"ל (ברכות ג"ד ע"א) בכל לבבך בשני יצריך, ובשעה שעוסקים בתורה אזי מכניסים הטומאה אל הקדושה ונעשה לו ס"ם חיים (קידושין שם), שהס"ם בעצמו שהוא מלאך המות נעשה חיים. כך שמעתי מפה אדמ"ו בעל ספר הפלאה אב"ד דק"ק פ"פ דמיין נ"י"ד. ונמצא משעבדים גם לבם היצר הרע לאביהם שבשמים, ואז נוצחים, וההיפך בהיפך ח"ו.

ע"י עסק התורה משתעבד גם היצר הרע לקב"ה

והנה, כבר אמורה מלתינו מאז על פסוק (תהלים פ"ד ח') ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלוקים בציון, שממנו דרשו חז"ל (ברכות ס"ד ע"א) תלמידי חכמים אין להם מנוחה בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל וגו'. שהכוונה בזה שהם הולכים בשכלם ומשיגים בעולם העליון מה למעלה ומה

עובדי ה' שרויים במנוחה גם כשיגיעים, ולהיפך ברודפי עוה"ו

למטה. וזהו י אל אלוקים עד בציון הם נשא משא"כ הפוו מסתפקים ב מתנועעים תנו ויגיע ואינם מ וכשתמצא לו בשעה שמכתו ללמוד תורה באמת, והרודפ גם אם ישב במנוחה, כי א קהלת ב' כ"ג). (איכה א' ג') גי עבודה היא יש כל רודפיה הש אפילו כשהיא מצאה מנוח, וי כיון שאין ה

והנה ידוע כ יונים, התורה כנפי יו בירקק חרוץ אמר מי יתן ו ואשכונה, אפי מ"מ אשכונה,

טו. בכ"ק נ"ב וז לחם מן הארץ, קידושין (פ"ב ע"א) שהרעותי וכו', וה הארץ, ולמה לא הקליפות המתקנט הארץ ואנחנו נענו עכ"

יד. עיין במקנה קידושין ל"א ע"א ד"ה ושמתם. [ו"ל: "ושמתם סם תם וכו', נראה לפרש עפ"י מה שאמרו חז"ל במסכת תענית (ו' ע"א) כל העוסק בתורה לשמה נעשה לו סם חיים, ויש לומר בזה הרמז כי אותיות ס"ם הם בא"ת ב"ש ח"י, כי הסמ"ך מתחלפת בח' והמ"ם ביו"ד, וידוע כי שם סמא"ל הוא חציו בקדושה שהוא אל"ף למ"ד, נמצא כשמתהפך אותיות ס"ם לח"י נכנס כולו בקדושה, ואותיות אל"ף למ"ד ח"י"ת יו"ד עולה תרי"ג שהוא בגימטריא תורה שהוא תרי"א, ועם אנכי ולא יהיה לך עולה תרי"ג כדאיתא בסוף מכות, ועל כן כל הלומד תורה לשמה מתהפך לו אותיות ס"ם לח"י"]. וכ"כ בפנים יפות [פרשת וישלח ד"ה ויצו, שמות ד"ה ויש לרמז], בשלח ד"ה יבא, [משפטים ד"ה ושוחד, אחרי ד"ה והשעיר], חוקת ד"ה בילקוט, [בלק ד"ה והיה אדום, ואתחנן ד"ה ואהבת, וע"ע פרשת ראה ד"ה מוסת] - המקנה נדפס בשנת תק"ס, ופנים יפות בשנת תקפ"ה. (שער יוסף). - מרן ז"ל הביא רעיון זה משמו גם בחת"ס עה"ת כי תשא קע"א א' ד"ה הנה, מסות קע"ה א' ד"ה ויקצוף, תו"מ וישלח קל"ו א' ד"ה ויברך (א'). טו. עיין להלן ח"ה מוסר דרוש א [ת"ב א'] ד"ה ופירשנו.

דבריו חתם סופר גאון
מבואר (1751) 1111
מכון חתם סופר